

lien ko Relļap ilo Mour An Ajri ilo An Rüttoļok

Ewōr Tokjān Men ko Relļap rej Waļok ilo Mour An Ajri ilo An Rüttoļok!

Lale lowaan ñan men ko relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rüttoļok ñan kappukōti ippān ajri eo nejūm im kōkapilōk ko kōn kilen komaroñ jipañ ajri eo nejūm katak im rüttoļok.

Centers for Disease
Control and Prevention
www.cdc.gov/actearly
1-800-CDC-INFO

Download CDC's free
Milestone Tracker app

Katak kōn Kōkaļļe ko. Mōkaj im Eņņakūt.

www.cdc.gov/Milestones

1-800-CDC-INFO (1-800-232-4636)

Kar bōke jān LALE IM KŌJPAROK NIŅNIŅ EO NEJŪM IM AJRI EO EDIK: EJ KAB LOTAK ŅAN 5 AN IĻŌ, Fifth Edition, edited by Steven Shelov and Tanya Remer Altmann © 1991, 1993, 1998, 2004, 2009 by the American Academy of Pediatrics im ILJU IM JEKLAJ KO REMMAN: KŌMMEĻEĻE KO KŌN KILEN LALE ĀJMOUR AN NIŅNIŅ, AJRI, IM JODIKDIK RO, Third Edition, edited by Joseph Hagan, Jr., Judith S. Shaw, and Paula M. Duncan, 2008, Elk Grove Village, IL: American Academy of Pediatrics. (Adapted from CARING FOR YOUR BABY AND YOUNG CHILD: BIRTH TO AGE 5, Fifth Edition, edited by Steven Shelov and Tanya Remer Altmann © 1991, 1993, 1998, 2004, 2009 by the American Academy of Pediatrics and BRIGHT FUTURES: GUIDELINES FOR HEALTH SUPERVISION OF INFANTS, CHILDREN, AND ADOLESCENTS, Third Edition, edited by Joseph Hagan, Jr., Judith S. Shaw, and Paula M. Duncan, 2008, Elk Grove Village, IL: American Academy of Pediatrics.)

Centers for Disease
Control and Prevention
www.cdc.gov/actearly
1-800-CDC-INFO

Download CDC's free
Milestone Tracker app

lien ko Relḷap ilo Mour An Ajri ilo An Rūttoḷok

Laajrak kein rej waḷok ijin aanaḷok ewōr men ko relḷap rej waḷok
ilo mour an ajri ilo an rūttoḷok ḡan pukōti ḡe ajri eo nejūm ej:

2 Allōñ peij	3–6
4 Allōñ peij	7–10
6 Allōñ peij	11–14
9 Allōñ peij	15–18
1 liō peij	19–22
18 Allōñ peij	23–26
2 liō peij	27–30
3 liō peij	31–34
4 liō peij	35–38
5 liō peij	39–42
Kōmejeje ko peij	43–46

Wāween an ajri eo nejūm ikkure, ekkatak, kōnnaan, kōl ko an, im an makūtkūt rej letok kōkaļļe ko kōn an ajri eo nejūm eddōk im rūttoļok. Men ko relļap rej waļok ilo mour eo an ajri eo ilo an eddōk im rūttoļok rej men ko enaņin aolep ajri remaroņ kōmņani ñe retōpar joņan iio ko rekkar ñani.

Jāāki men ko relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok me eņōj an ajri eo nejūm tōpari ilo joņan dettan ko kajojo.

Bōke bok jidikdik in ippaņ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok me eņōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

For more information, go to
www.cdc.gov/Milestones or try CDC's
FREE Milestone Tracker app!

**Download CDC's free
Milestone Tracker app**

Niñniñ eo nejũm ñe 2 an Allõñ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Emaroñ make kaenõmņane iuņwin jidik iien (emaroñ leļok pein ñan loñin im ninnini pein)
- Ej jino ettõñdikdik ļok ñan armej
- Ej kajjioñ lale jinen ak jemãn

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej ba uuuu, kõmņan ainikien niñniñ
- Kõmņakũt bõran ñan ijo ej roñ ainikien eo ie

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen kõjerbal kõmãlij eo an im ļõmņak (ekkatak, ļõmņak, kõmadmõd bũrablõm)

- Kaņooj kalimjek mejãn armej
- Ej jino ļoor men ko kõn mejãn im ej kile armej jãn ettoļok
- Ej jino mõk im makoko (ej jañ, nana taņņan) eļãññe ejjab jãnij men eo ej kõmņane

MÕKAJ IM EMŅAKÛT EĻAÑNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõmņani
- Ejjeļok men ej kõmņane ñe ej waļok juon ainikien eļap
- Ejjab kalimjeklok men ko ñe rej emņakũtkũt

Böke bok jidikdik in ippam im konnaan ippän taktö eo an ajri eo nejüm ilo aolep iien an taktö in ajri kôn men kein reljap rej wajok ilo mour an ajri ilo an rüttojok me emöj an ajri eo nejüm töpari im ta ko ñan kötmäne kaki tokälik.

Men ko Reljap Rej Wajok ilo Mour an Ajri ilo An Makütküt/Eddöklok im Rüttojok ilo Änbwin

- o Emaroñ kotak böran im jino lelöñjok änbwinnin ñe ej pedo
- o Emmanjok an köjberbal pein im neen

Jab köttar. Kwe eo elaptata am jelä kôn ajri eo nejüm.

Ba ñan taktö eo an ajri eo nejüm ak nurse eo elaññe kwöj loe jabdewöt iaan kökalle ko kôn an maroñ ruñwij an eddök im rüttojok im kajjitök kôn juon teej ak screening in eddök im rüttojok.

Elaññe kwe ak taktö eo ekabde inepata wöt

1. Kajjitök bwe en lejok niñniñ ñan juon specialist im,
2. Call e bürookraam in jipañ ajri ro redik me eruñwij aer eddök im rüttojok ilo state ak territory eo am in lale ñe ajri eo nejüm emaroñ bök jermal in jipañ ko ie ñan jipañe.

Kaļapjok am jelä kake im puköt nõmba eo ilo [cdc.gov/FindEI](https://www.cdc.gov/FindEI). Ñan mejeje ko relapjok, etal ñan [cdc.gov/Concerned](https://www.cdc.gov/Concerned).

- Ejjab ettöñ ñan armej
- Ejjab lejok pein ñan loñin
- Ejjab maroñ kotak böran ñe ej pedo im kajjioñ wan-löñtak

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoļok

- Jiburlepe, kõnnaan, im ikkure ippãn niñniñ eo nejũm ilo iien an ɱõñã, kõɱɱan an nuknuk, im tutu
- Jipañ niñniñ eo nejũm katak kaenõɱɱane e make. Ejjab nana ñe ej ninnini addiin pein.
- Jino jipañ niñniñ eo nejũm imminene kõn men ko ej kõɱɱani aolep iien, ãinwõt en ļapļok an kiki in boñ jãn raan, im wõr an jikeejuul in men ko ej kõɱɱani.
- Jeļã kaki men ko reɱɱan ippãn niñniñ eo nejũm im men ko renana ippãn emaroñ jipañ eok bwe en emɱanlok kojeiõm im jeļã kwõn ta.
- Kwaļok aɱ emɱõɱõɱõ im ettõñdikdik ñe niñniñ eo nejũm ej kõɱɱan ainikien.
- Anõke ainikien ko niñniñ eo nejũm ej kõɱɱani jet iien, ak bar kõnono ilo alikkar.
- Kaɱooj roñjake ainikien jañ ko an niñniñ eo nejũm reoktak jãn doon bwe kwõn katak im jeļã ta ko ekõɱaan.
- Kõnnaan, riit, im al ñan niñniñ eo nejũm.
- Ikkure mõjjo- uweeo. Bar jipañ ajri eo nejũm ikkure mõjjo – uweeo.
- Likũti juon kilaaj emɱan im eban kõjorrããn niñniñ ilo bũtoñ eo an niñniñ eo nejũm bwe en maroñ lale e make.

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kōn men kein reļļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Alooļ pija ippān niñniñ eo nejūm im kōnnaan ippān kaki.
- Kapedo niñniñ eo nejūm ñe ej ruj im leļok kein ikkure ñan turin.
- Rōjañ niñniñ eo nejūm bwe en kotak bōran ilo aṃ leļok kein ikkure ñan ṃaan mejān.
- Likūt juon kein ikkure ak kein ikkure ko rej ekorkor ilo tulõñin bōran niñniñ eo nejūm im rōjañe bwe en kajjioñ jibwe.
- Jibwe niñniñ eo nejūm im kajutake bwe neen en pād ion laļ. Al ak kōnnaan ñan niñniñ eo nejūm ilo iien eo ej jutak.

Niñniñ eo nejũm ñe 4 an allõñ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Ej kajju ettõñdikdik, eļaptata ñan armej
- Ej anõke jet makũtkũt ko im an armej kõmņane turin mejãer, ãinwõt ettõñdikdik ak kõnanaik mejãn
- Eņņan ippãn ikkure ippãn armej im emaroñ jañ ñe ebõjrak aer ikkure

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej jino kajjioñ kõnnaan in appelolo
- Ej kajjioñ kõnnaan in appelolo im kõmņane turin mejãn im anõke ainikien ko ej roñ
- Eoktak kain an jãn in kwaļok ñe ekwõle, emetak, ak ñe emõk

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen kõjerbal kõmãlij eo an im ļõmņak (ekkata, ļõmņak, kõmad-mõd bũrablõm)

- Ej kwaļok ñan kwe bwe kwõn jeļã ejaññe emņõņõņõ ak ebũromõj
- Ej kwaļok an eñjake okmaañan in iakwe

MÕKAJ IM EMŅAKŪT EĻAÑNE AJRI EO NEJŪM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõmņani
- Ejjab kalimjekļok men ko ñe rej emņakũtkũt
- Ejjab ettõñ ñan armej
- Ejjab maroñ kotak bõran

Bōke bok jidikdik in ippam̄ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷok ilo mour an ajri ilo an rūttoḷok me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ḡan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko Relḷap Rej Waḷok ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷok ilo Ānbwin

- Ej kajjioñ jibwe kein ikkure kōn juon pā
- Ej kōjberbal aolepen pein im mejān ippān doon, ānwōt ñe ej loe juon kein ikkure im kajjioñ bōke
- Ej ḷoori men ko rej makūtkūt kōn mejān jān ijo rājet ḡan ijo turājet
- Ej kotak bōran, ilo an ejjeḷok kein jipañe
- Ej iuun lallḷok neen ñe neen ej juur ioon laḷin ijoko reppen
- Ej leḷok pein ḡan ḷoñin
- Ñe ej pedo, ej kotake lōñtak kōn jūṃwin pein

Jab kōttar. Kwe eo eḷaptata aṃ jeḷā kōn ajri eo nejūm.

Ba ḡan taktō eo an ajri eo nejūm ak nurse eo eḷaññe kwōj loe jabdewōt iaan kōkalle ko kōn an maroñ ruṃwij an eddōk im rūttoḷok im kajjitōk kōn juon teej ak screening in eddōk im rūttoḷok.

- Ejjab kōṃṃmani ainikien niñniñ ak kōṃṃman ainikien
- Ejjab leḷok men ko ḡan ḷoñin
- Ejjab iuuni lallḷok e kōn neen ñe neen ej juur ioon laḷin ijoko reppen

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoļok

- Jibwe im kõnnaan ñan niñniñ eo nejũm; ettõñdikdik im kwaļok aṃ emṃõṃõṃõ ilo aṃ kõṃṃani men kein.
- Kõṃṃan bwe en jejjet iien an kiki im najidiki aolep iien.
- Kaṃooj lale ta ko reṃṃan ippãñ niñniñ eo nejũm im ta ko renana ippãñ; kwõnaaj jeļã ta eo emṃantata ñan kabwe aikuj ko an im ta ko komaroñ kõṃṃani ñan kaṃõṃõṃõik niñniñ eo nejũm.
- Anõke ainikien ko niñniñ eo nejũm ej kõṃṃani.
- Kwaļok aṃ emṃõṃõṃõ im ettõñdikdik ñe niñniñ eo nejũm ej kõṃṃan ainikien.
- Kõṃṃan iien ikkure ko ejjeļok ekkeroro ie ñe kwõj riit ak al ñan niñniñ eo nejũm.
- Leļok kein ikkure ko rekkaar ñan dettan bwe en ikkure kaki, ãinwõt kein ikkure ko ej ekorkor ainikier ak piја ko elõñ kain kõlar ie.
- Ikkure ippãñ kõn ikkure rot en an mõjjoo – uweeo.
- Kõṃṃan iien ko reṃṃan im jokwane ñan an niñniñ eo nejũm kajjioñ jibwi kein ikkure ko ak lale ta ko rej pãd pelaakin.
- Likũt kein ikkure ko turin ajri eo nejũm bwe en maroñ kajjioñ jibwi ak juuji neen.

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kōn men kein relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Leļok kein ikkure ko ej ekorkor ainikieer bwe niñniñ eo nejūm en jibwi im jipañe bwe en dāpiji.
- Jibwe niñniñ eo nejūm im kajutake iidoñ laļ, im al ak kōnnaan ñan niñniñ eo nejūm ilo iien eo ej “jutak” ak kwōj jibwe im dāpiji.

Niñniñ eo nejũm ñe 6 an allõñ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Ejeļã kajjien mejãn armej eņõj an kar loi im ej jino jeļã ñe ejjain kar lo juon armej
- Eņņan ippãn ikkure ippãn ro jet, eļaptata jinen im jemãn
- Ej uwaak ñan eñjake ko an armej ro jet im ekkã an ñõņõņõ
- Eņņan ippãn lale e make ilo kilaa

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ñe ej roñ ainikien ko ebar kõmņan ainikien
- Ej karõki jipeel ko ippãn doon ñe ej kõnnaan appelolo (“aaa,” “eee,” “ooo”) im eņņan ippãn kõmņan ainikien ko juon illok juon ippãn jinen ak jemãn
- Uwaak ñe jej kũr etan
- Ej jino ba leta ko jet (iur an riabin kõnnaan “m,” “b”)

MÕKAJ IM EMŅAKÛT ELAÑNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõmņani
- Ejjab kajjioñ jibwi men ko rej pãd turin
- Ejjab kwaļok an iakwe armej ro rej lale
- Ejjab eņņakÛt ñan ainikien ko rej waļok turin

Bōke bok jidikdik in ippam̄ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein rel̄ap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok me eņōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko rel̄ap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen kōjerbal kōmālij eo an im ļōmņak (ekkata, ļōmņak, kōmadmōd būrablōm)

- Ej reitoreitak ñan men ko turin
- Ej kwaļok an itoklimo kōn men ko ej loi im kajjioñ jibwi men ko rettoļok ñan an jibwi

Men ko Rel̄ap Rej Waļok ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoļok ilo Ānbwin

- Ej leļok men ñan ļoñin
- Ej jino leļok men ko ilo pā eo juon ñan pā eo juon
- Ej eddāpilpil jān jikin ñan jikin (jedelañ ñan pedo, pedo ñan jedelañ)
- Ņe ej jutak, ej katōte e kōn neen bwe en jutak wōt im emaroñ ekkāke
- Ej jino jijjet makeļok iaan ilo an ejjeļok ej jibwe
- Ej mallikļok im malmaañļok, jet iien ej tōballikļok mokta jān an tōbalmaañļok

- Epen an leļok men ko ñan ļoñin
- Āinwōt elukkuun eppālpāl, āinwōt juon toļe
- Ejjab kōmņan ainikien leta ko (“aaa”, “eee”, “ooo”)
- Ejjab make dāpilpil im jedelañ ak bwe en pedo
- Ejjab ettōñ ak kōmņan ainikien ellaaj

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoḷok

- Ikkure ion laḷ ippãñ niñniñ eo nejũm aolep raan.
- Katak bwe kwõn jeḷã riiti mũtõn niñniñ eo nejũm. Eḷaññe ej mũḏõḏõḏõ, wõnḡmaanḷok wõt im kõḡḡmane men eo kwõj kõḡḡmane. Eḷaññe ellu, bõjrak jidik im kaenõḡḡmane niñniñ eo nejũm.
- Kwaḷok ñan niñniñ eo nejũm kilen an kaenõḡḡmane e make ñe ej illu. Emaroñ ninnini addiin pein ñan make kaenõḡḡmane.
- Kõjerbal ikkure in “anõk doon” – ñe ej ettõñdikdik, kwõn ettõñdikdik; ñe ej kõḡḡman ainikien, kwõn anõke ainikien ko ej kõḡḡmani.
- Ba im anõke ainikien ko ajri eo nejũm ej kõḡḡmani im ba naan ko repidodo kõn ainikien ko. Ñan waanjoñak, eḷaññe ajri eo nejũm ej ba “baa,” kwõn ba “bato” ak “bok.”
- Riiti bok ko ñan ajri eo nejũm aolep raan. Nõbare ñe ej kajjioñ kõnnaan appelolo im bar “riit”.
- Ñe niñniñ eo nejũm ej kalimjeke juon men, jitõñe men eo im kõnnaan kake.
- Ne ej kõwõtḷoke juon kein ikkure ñan laḷ, kotake im leḷok ñane. Ikkure in ej jipañe katak kõn an waḷok juon men im ta ej waḷoktok jãñ men eo eaar waḷok.
- Riiti book ko elõñ kain kõlar ie ñan niñniñ eo nejũm.

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kōn men kein rellap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Jitõñļok men ko ñan niñniñ eo nejūm im kwaļok etaer ñane.
- Kwaļok pija ko rōrōj ñan niñniñ eo nejūm ilo magazine im kwaļok etaer ñane.
- Jibwe im kajimwe niñniñ eo nejūm ilo an jijjet ak apare kōn pet bwe en jab okjak. Kōtļok bwe en reitoreitak im leļok kein ikkure ñane bwe en lali ilo an pelan e make bwe en jab okjak.
- Kapedo niñniñ eo nejūm ak kōjdelañe im liļok kein ikkure ko ñan ijo ejjab maroñ jibwi jāne. Rōjañe bwe en oktak im dāpillok in kajjioñ jibwi kein ikkure ko.

Niñniñ Eo Nejūm ñe 9 An Allõñ*

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ im ta ko ñan kõtmāne kaki tokālik.

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūt-toḷoḷ ikijjeen Kobaḷoḷ ippān armej ro jet/Eñjake im ḷõmḷak ko aer

- Emaroñ mijak armej ro ejjain kar lo er
- Emaroñ kaerer ippān ro rerūtto ejeḷā kajjieer
- Ewõr kein ikkure emḷman ippān
- Ejeḷā ta in “jaab”

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūt-toḷoḷ ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej kõmḷman elõñ kain ainikien āinwõt “mamamama” im “bababababa”
- Anõke ainikien ko im an armej kõmakūt-kūt ānbwinnier
- Kõjberbal addiin pein ñan jitõñ men ko

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūt-toḷoḷ ikijjeen kõjberbal kõmālij eo an im ḷõmḷak (ekkatak, ḷõmḷak, kõmadmõd bũrablõm)

- Ej kalimjek an juon men wõtḷoḷ im ia eo ej etal ie ḷoḷ
- Ej kappukõti men ko ej loi aḷ nooji
- Ej ikkure mõjjoo – uweeo
- Likūt men ñan lowaan loḷin

MÕKAJ IM EMḷAKŪT ELAÑNE AJRI EO NEJŪM:

- Ewõr iaan men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ ejjain kõmḷmani
- Ejjab dāpdep kõn neen ak ewõr kein jipaḷe
- Ejjab jijjet ak ewõr kein jipaḷe
- Ejjab uwaak ñe jej kũri etan

Böke bok jidikdik in ippaṃ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ṅan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko Relḷap Rej Waḷoḷ ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷoḷ ilo Ānbwin

- Eṃṃan an leḷoḷ men ko jān pā eo pein juon ṅan pā eo juon
- Ej kotak men jān laḷ āinwōt cereal ilo kōtaan addilep eo an im addidik eo an
- Ej jutak, make dāpiji bwe en jab okjak
- Jijjet makeḷoḷ iaan
- Ej ettōbalbōl
- Emaroṅ make jijjet

* **lien ṅan kōṃṃane teej ak screening eo ṅan wāween an eddōk im rūttoḷoḷ!**

Ilo 9 allōṅ, ej iien ṅan an ajri eo nejūm kōṃṃane teej ak screen-ing eo kōn wāween an eddōk im rūttoḷoḷ, āinwōt an American Academy of Pediatrics rōjaṅ ṅan kōṃṃane.

- Ejjab kōnnaan in appelolo (“mama”, “baba”, “dada”)
- Ejjab ikkure jabdewōt ikkure me ej lelikḷoḷ im leṃaanḷoḷ juon men
- Āinwōt ejjab kile armej ro me eṃōj an kar lo er
- Ejjab reiḷoḷ ṅan ijo kwōj jitōṅḷoḷ ṅane

Wāween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejūm eddōk im rūttoļok

- Kaņooj lale wāween an eṃṃakūt ñan men ko rekāāl ñane im armej kāāl; kajjioñ wōnṃaanļok wōt im kōṃṃani men ko rej kaṃṃoñṃoik niñniñ eo nejūm im eṃṃan kōjāiien kaki.
- Elak ļapļok wōt an eṃṃakūtktut, pād epaake bwe en jeļā ke kopād turin.
- Wōnṃaanļok wōt kōn men ko ej kōṃṃani aolep raan; eļap an ļap tokjāer kiō.
- Ikkure kōn ikkure ko me “ña eo kiō, kwe eo kiō.”
- Ba ñane kōn ta eo kwōj ļōmṃak ej eñjake ak wāween an pād. Nan waanjoñak, ba ñane, “Kwolukkuun nana aṃ mour, jen lale ne jema-roñ kōṃṃan bwe en eṃṃanļok aṃ mour.”
- Komeļeļeik niñniñ eo nejūm kōn men eo ej kalimjeke; ñan waan-joñak, “būrōrō, boļ doulul.”
- Kōnnaan kōn ta eo niñniñ eo nejūm ekōṃaan ñe ej jitōñļok juon men.
- Anōke ainikien ko niñniñ eo nejūm ej kōṃṃani im naan ko an.
- Kajjitōk bwe en kōṃṃani men ko kwokōṃaan. Ñan waanjoñak, ijel-lokun aṃ ba “jab jutak,” ba “iien jijjet.”
- Katakini kōn men ko rej waļok im ta ej waļoktok jān men eo eaar waļok ilo aṃ kōdāpili boļ ko likļok im ṃaanļok, iuuni kein ikkure wa ko im tūrak ko, im likūt block ko ilowaan im kadiwoji jān lowaan men eo nien.

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

- Ej ikkure mõjjoo – uweeo im kũttileek.
- Riit im kõnnaan ñan niñniñ eo nejũm.
- Kõmman bwe en ļap melwan ruum ñan an niñniñ eo nejũm emmakũtkut im lale ta ko pelaakin ilo juon jikin ejokwane.
- Likũt niñniñ eo nejũm epaake men ko emaroñ wanlõñļok ioer im eban jorrãñ.

Ajri Eo Nejũm ñe 1 An Iiõ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Ej abje ak ikkũmkũm ñe ewõr armej ej kab lo er
- Ej jañ ñe jinen ak jemãn rej etal
- Ewõr men reņņan ippãn im armej

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej anõke ainikien ko ak men ko armej rej kõmņani bwe jen elļok ñane
- Ej ikkure kõn ikkure ko ãinwõt “mõjjoo-uweeo” im “pat-a-cake”
- Uwaaki kajitõk ko repidodo jej ba
- Ej kõmakũtkũt ãnbwinnin, ãinwõt kõjjeboulul bõran “jaab” ak jokutbaei-ki pein “bye-bye”
- Kõmņan ainikien ko eoktak toņier (ainikien ãinwõt ñe ej jipij)
- Ej ba “mama” im “baba” im naan in bwilõñ ko ãinwõt “a-oo!”
- Ej kajjioñ ba naan ko kwõj ba

MÕKAJ IM EMŅAKÛT ELANNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõmņani
- Ejjab ettõbalbõl
- Ejjab maroñ jutak ak ewõr kein jipañe
- Ejjab kappukõti men ko ej loe aņņooji

Bōke bok jidikdik in ippaṃ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ṅan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ ikijjeen kōjberbal kōmālij eo an im lōmṅak

(ekkatak, lōmṅak, kōmadmōd būrablōm)

- Ej kotak pein ak neen ṅan jipaṅ ekkōnak an nuknuk
- Ej jino lali im etal ṅan men ko pelaakin ilo wāween ko reotak jān doon, āinwōt idiki, noi, kadkad kaki
- Epidodo an loi men kar ṅooji
- Ej kadeloṅ men ko ilowaan men eo nieer, im bōk men ko jān lowaan men eo nieer
- Ejino jīṃwe an kōjberbal men ko; ṅan waanjoṅak, ej idaak jān juon kab, kuumi bōran kōn kuum brush

Men ko Relḷap Rej Waḷoḷ ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷoḷ ilo Ānbwin

- Ej dibōj men ko kōn addi-kōḷotot in pein (addi kein karuo)
- Ej make etal im make jijjet ilo an ejjeḷoḷ ej jipaṅe
- Ej jerkak im jutak, etetal im dāpdep ilo men ko kobban lowaan mweo (“jambo”)
- Emaroṅ etetal ṃaanḷoḷ jet buṅten ne ilo an ejjeḷoḷ men ej dāpdep ie

- Ejjab jītōṅḷoḷ ṅan men ko
- Ejjain jeḷā kilen kōmakūtkūt ānbwinnin āinwōt jeeale pein ak kōjjeboululi bōran
- Ejjab ba naan ko rekadu āinwōt “mama” ak “baba”
- Ejako an jeḷā kōṃṃani men ko eaar jeḷā kōṃṃani

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoļok

- Leļok iien ñan an ajri eo nejũm jeļã kajjien im imminene ippãn armej eo ej lale me ekãål. Bõk ippãnļok juon an kein ikkure emñman ippãn, kein ikkure menin mour, ak blanket ñan jipañ kõkmanñman kõjãiiien ajri eo nejũm.
- Ñan uwaake manit ko mantin rejjab emñman, ba “jaab” ñane. Jab lamõj, deñõte, ak leļok kõmejele ko raetok. Time out iumwin 30 second ñan 1 minit emaroñ jipañ bar kajimwe ajri eo nejũm.
- En kaņooj lõñ kõttan am jupurlepe ajir eo nejũm, mejenmaiki, im nõbare ñe ej emñman mwilin.
- Joļok eļap iien ñan rõjañe bwe en kõmmani manit ko remñman ijellokun kajeiki kõn manit ko rejjab emñman (en 4 kõttan an lõñļok kõtaan leļok rõjañ ñan manit ko remñman jãn kajimwe kõn manit ko rejjab emñman).
- Kõnnaan ippãn ajri eo nejũm kõn ta eo kwõj kõmmani. Ñan waanjoñak, “Mama ej kwaļe peiũm kõn toļ in kwaļkoļ peid.”
- Riit ippãn ajri eo nejũm aolep raan. Kõmman bwe ajri eo nejũm en ãļõki peij ko. Komiro ajri eo nejũm en kajojo kwaļok ta ko ilo pija ko.
- Wõnmaanļok im kaetokļok naan eo ajri eo nejũm ej ba ak kajjioñ ba, ak men eo ej jitõñe. Eļaññe ej jitõñļok ñan juon tũrak im ba “t” ak “tũrak,” kwõn ba, “Aet, tũrak bũļu kilelep men en.”
- Leļok ñan ajri eo nejũm kein an kõlar im pepa, im kõtļok bwe en make pija jabdewõt ekõñaan. Kwaļok ñan ajri eo nejũm kilen jiña lain ko jãn lõñ ñan laļ im tuanmiiñ in peij eo ñan tuanbwijmaroñ. Nõbare ajri eo nejũm ñe ej kajjioñ anõke men ko kwaar jiñaiki.

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kōn men kein reļļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Ikkure kōn block ko, annaņ ko kein kōllaak, im kein ikkure ko jet me rej rōjaņe ajri eo nejūm bwe en kōjerbal pein.
- Ņooji kein ikkure jiddik ko im men ko jet im kōmman bwe ajri eo nejūm en kappukōti.
- Kajjitōk ippān ajri eo nejūm bwe en kwaļok paat ko ilo ānbwinnin ak men ko komij loi ilo iien eo kwōj kattōre wa eo waam.
- Al kōn al ko elōņ kōl kwōj kōmmani ie, āinwōt “Itsy Bitsy Spider” im “Wheels on the Bus.” Jipaņe ajri eo nejūm kōmmani kōl ko ippam.
- Leļok ñan ajri eo nejūm ainbat im paan ak juon kein kojaņjaņ edik āinwōt drum ak cymbal ko. Rōjaņe ajri eo nejūm bwe en kōmman ainikien.
- Leļok an ajri eo nejūm kein ikkure ko ej iuuni āinwōt wag-on ak “wa ko an ajri rej iuuni”.

Ajri Eo Nejūm ñe 18 an allõñ*

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen Kobaļok ippān armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Emaroñ mijak armej ro ej kab lo er
- Ej ikkure ļõkõm ko repidodo ñane, āinwõt najidik juon toļe
- Ej makeļok iaan im doebeb im lali ta ko pelaakin im jinen ak jemān rej pād turin
- Emaroñ kaerer ippān armej ro rej lale ñe ewõr men ekāāl ñane
- Ej jitõñļok in kwaļok ñan ro jet juon men ej itoklimoin kake

Men ko relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej ba jet naan ko rekadu
- Ej ba im kõjjeboulul bõran “jaab”
- Ej jitõñļok juon men ñan juon armej in kwaļok ta eo ekõņaan

MÕKAJ IM EMMAKŪT EĻAÑNE AJRI EO NEJŪM:

- Ewõr iaan men ko relļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ejjain kõmņani
- Ejjab jitõñļok men ko ñan ro jet
- Ejjab maroñ etetal
- Ejaje kein ta men ko ekkā an loi aolep iien

Böke bok jidikdik in ippaṃ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ ikijjeen kōjermal kōmālij eo an im ḷōmṇak (ekkataḷ, ḷōmṇak, kōmadmōd būrablōm)

- Ejeḷā kein ta im rej jermal ñan ta men ko ekkā an loi; ñan waanjoṇak, talboon, brush, jibuun
- Ej jitōṇḷoḷ ñan juon iaan paat ko ilo ānbwinnin

Men ko Relḷap Rej Waḷoḷ ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷoḷ ilo Ānbwin

- Ej make jeje im
- Ej make etetal
- Emaroñ wanlōṇḷoḷ ilo jikin uwe im ettōr
- Emaroñ jipañ make utūki nuknuk ko an
- Ej idaak jān kab
- Ej ṃōñā kōn jibuun

* Ilien ñan kōṃṃane teej ak screening eo ñan wāween an eddōk im rūttoḷoḷ!

Ilo 18 allōñ, ej iien ñan an ajri eo nejūm kōṃṃane teej ak screen-ing eo kōn wāween an eddōk im rūttoḷoḷ, im teej ak screening in autism, āinwōt an American Academy of Pediatrics rōjañ ñan kōṃṃane.

- Ejjab anōke ro jet
- Ejjab lōṇḷoḷ naan ejeḷā ba
- Eiiet jān 6 naan ejeḷā ba
- Ejaje ak ejjab kea ñe armej eo ej lale ej etal ak ñe ej bar roḷoḷ tok

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoḷok

- Kõmmane juon jikin ejokwane, ewõr mejatoto in iakwe ie. Eḷap tok-jãñ ñan kajejjet kõmmani men ko ilo iien ko aikuj kõmmani ie aolep iien im en alikkar ta enaaj waḷok ak kõmman.
- Nõbar manit ko remman eḷapḷok jãñ kajeik manit ko renana (leḷok wõt iien time out ko relukkuun kadu)
- Kõmejejeiki eñjake ko an. Ñan waanjoñak, ba, “Kwomõḡõḡõ ñe je riiti bok in.”
- Rõjañe bwe en ikkure ḷõkõm.
- Rõjañe bwe en jeḷã tũriamõ. Ñan waanjoñak, ñe ej lo an juon ajri bũromõj, rõjañe bwe en etal im jipurlepe ak eoeoke ajri eo juon.
- Riit bok im kõnnaan kõn pija ko ie im kõjerbal naan ko repidodo ñane.
- Anõki naan ko an ajri eo nejũm.
- Kõjerbal naan ko rej kwaḷok kõn ḷõmḡak im eñjake.
- Kõjerbal naan ko repidodo, im alikkar.
- Kajjitõk ippãñ kajjitõk ko repidodo.

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kōn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Nooji men ko iuṃwin blanket im pet ko im rōjañe bwe en kappukōti
- Ikkure kōn block ko, bōļ ko, puzzle ko, bok ko, im kein ikkure ko me rej katakini kōn men ko rej waļok im ta ko rej waļoktok jān men ko raar waļok im kilen kōmadmōd abañ ak būrablōm
- Ej kwaļok etan pija ko ilo bok ko im paat in abwinnid.
- Leļok ñane kein ikkure ko rej rōjañe bwe en ikkure ļōkōm; ñan waanjoñak, toļe ko, ikkure talboon.
- Kōṃṃan jikin ko rejokwane im enaaj ejjeļok jorrāān ñan ajri eo nejūm bwe en etetal im eṃṃakūt kut ie.
- Leļok ñane kein ikkure ko me ej iuuni ak kanōki im reban kōṃṃan bwe en jorrāān.
- Rōjañe bwe en idaak jān kab eo an im kōjberbal jibuun, jekdoon ewi joñan an būrrarrar.

Ajri Eo Nejūm ñe 2 an liõ*

Kõnnaan ippān taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kõtmāne kaki tokālik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen Kobaļok ippān armej ro jet/Eñjake im ļōmņak ko aer

- Anõke ro jet, elaptata rūtto ro im ajri ro rerūtto
- Elukkuun emmõðõñõ im ñak en ita ñe ej pād ippān ajri ro jet
- Ej kwaļok an ļaļok wõt an maroñ make kõmņan men ñan e make

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ej ba jāntõj ko ewõr 2 ļok ñan 4 naan ie
- Ej ļoor naan in kõmeļeļe ko repidodo
- Ej ba naan ko ej roñ ñe armej rej bwebwenato ippān doon
- Ej jitõñļok ñan men ko ilo juon bok

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijjeen kõjerbal kõmālij eo an im ļōmņak (ekkatatak, ļōmņak, kõmadmõd būrablõm)

- Ej loi men ko kar ñooji meñe kar ñooji iumwin ruo ak jilu kein kalbubuiki
- Ej jino jeļā kajjien annañ ko im kõlar ko
- Ej ikkure kõn ikkure in lõkõm ko repidodo

MÕKAJ IM EMMAKŪT ELAÑNE AJRI EO NEJŪM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ejjain kõmņani
- Ejaje en kõmņan ta kõn men ko ekkā an loi, āinwõt brush, talboon, jibuun boļok, jibuun
- Ejjab anõki makŭtkŭt ko im naan ko jej ba

Böke bok jidikdik in ippam im konnaan ippän taktö eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktö in ajri kōn men kein relḷap rej waḷok ilo mour an ajri ilo an rūttoḷok me eḷoj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko Relḷap Rej Waḷok ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddöklok im Rūttoḷok ilo Ānbwin

- Emaroñ ḷapḷok an kōjberbal juon iaan pein jān pā eo juon
- Ej ḷoor kōmeḷeḷe ko ruo buñten ñani āinwöt “Bök juuj kaḇe aḷ jān laḷ im likūti ilo jikin juuj eḷ.”
- Ej jutak kōn ḡaan adiin neen
- Ej juuji juon boḷḷ
- Ej jino ettōr
- Ej make tallōñ im to jān ioon men ko kobban lowaan eḷ ilo an eḷeḷok ej jipañe
- Ej wanlōñḷok im wanlaḷtok ilo jikin uwe ko im make dāpdep

* lien ñan kōḡḡane teej ak screening eo ñan wāween an eddök im rūttoḷok!

Ej iien ñan an ajri eo nejūm kōḡḡane teej ak screening eo kōn wāween an eddök im rūttoḷok, im teej ak screening in autism, āinwöt an American Academy of Pediatrics rōjañ ñan kōḡḡane.

- Ejjab ḷoor naan in kōmeḷeḷe ko repidodo
- Ejjab kōjberbal naan ko ewōr ruo-naan ie (ñan waan-joñak, “idaak milik”)
- Ejjab eḷḡan an etetal
- Ejako an jeḷā kōḡḡani men ko eaar jeḷā kōḡḡani

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttoļok

- Rõjañ ajri eo nejũm bwe en kõmmani jermal ko repidodo ilo mweo imõmi, ainwõt bũruum im kõmman kejota. Nõbar ajri eo nejũm kõn an juon rijjipañ eo emman.
- Ilo dettan in, ajri ro rekabde ikkure turin (ejjab ippãn) ro jet im ejjain emman ippãer leļok men ko ñan doon. Ilo iien aer ikkure ippãn doon, en lõñ kein ikkure kwõj leļok ñan ajri ro bwe ren ikkure kaki. Kaņooj lale ajri ro im kabõjrak er ñe rej jino ire ak akweel.
- Leļok aṃ ñan ajri eo nejũm im nõbare ñe ej ļoor kõmmeļeļe ko ñane. Jab kaņooj leļok aṃ ñane ñe ej kwaļok manit in jumae. Joļok eļapļok iien ñan aṃ nõbare kõn an emman mantin jãn aṃ kajeiki kõn an jab emman mantin.
- Katakin ajri eo nejũm bwe en kwaļok im ba etan paat ko ilo añbwinid, menin mour ko, im men ko jet ekkã an loi.
- Jab kajimwe ajri eo nejũm ñe ej bõd an ba naan ko. Ijellokun, ba naan eo ilo jimwe. Ñan waanjoñak, “Bõļ men en.”
- Rõjañe ajri eo nejũm bwe en ba naan eo ijelokkun an jitõñe. Eļañe ajri eo nejũm ejjab maroñ ba aolepen naan eo (“milik”), ba ļok ñane kõn jinoin naan eo (“m”) ñan jipañe. Jidik kõn jidik, komaroñ kõmman bwe ajri eo nejũm en ba aolepen jãntõj eo – “Ikõṇaan milik.”

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein rellap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kõtmāne kaki tokālik.

- Nooji kein ikkure ko an ajri eo nejūm ilowaan ruum eo im kõtļok bwe en kappukõti.
- Jipaņ ajri eo nejūm kõmmani puzzle in annaņ ko, kõlar ko, ak menin mour ko ilo farm ko. Ba etaer kajojo ilo iien eo ajri eo ej kõlaake ilo ijo jikin.
- Rõjaņe ajri eo nejūm bwe en ikkure kõn block. Komiro kajojo ekkal tower innem rubi bwe ren wõtlok.
- Kõmman amiro jermal in pija ak jiņa im kõjermal kõlar ko, uno, im pepa. Kõmeļeļeiki ta eo ajri eo nejūm eaar kõmmane im katotoiki kiin mweo ak ilo ice box eo.
- Kajjitõk ippän ajri eo nejūm bwe en jipaņ eok kõpeļļoke kõjām ko im tūrowat ko ak āļõkļok peij ko ilo juon bok ak magazine.
- lien eo wõt ajri eo nejūm ejeļā etetal, kajjitõk ippän bwe en bõki men ko redik im jipaņ eok.
- Juuji juon boļļ likļok im maanļok ippän ajri eo nejūm. Ñe emman an ajri eo nejūm kõmmane, rõjaņe bwe en ettõr im juuji.

Ajri Eo Nejũm ñe 3 an liõ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Ej anõke rũtto ro im ro mõttan
- Ej bõk kuņaan ilo ikkure ko
- Ej kwaļok an inepata ñe juon mõttan ej jañ

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Emeļeļe kõn ļõmņak in kõn “aõ” im “an ladik en” ak “an ledik en”
- Emaroñ ba etan elõñ men me emminene kaki
- Emeļeļe naan rot en an “ilowaan”, “ioon” im “iuņwin”
- Ej ba etan juon iaan ro mõttan
- Ejeļã kõnnaan ñan joñan en me ruwamaijet ro renaaj meļeļe ta ko ej ba
- Ej bwebwewato ippãn ro jet ilo an kõjerbal 2 ļok ñan 3 jãntõj ko

MÕKAJ IM EMMAKÛT ELAÑNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõmņani
- Elõñ kõttan an wõtļok ak ewõr an apañ kõjerbal jikin uwe ko
- Ekkablolo ļok wõt ak ejjab lukkuun alikkar an kõnnaan

Böke bok jidikdik in ippaṃ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ṃan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ ikijeen kōjberbal kōmālij eo an im ḷōmṃak (ekkatak, ḷōmṃak, kōmadmōd būrablōm)

- Emaroṃ kōjberbali kein ikkure rot en ewōr batin ie, kein kōpeḷḷoḷ ko, im mōttan ko rej eṃṃakūtkūt
- Ej ikkure ḷōkōṃ ippān tōje ko nejin, menin mour ko, im armej
- Ej kōṃṃan puzzle ko ewōr 3 ak 4 mōttan ko ie
- Emejeje ta mejejein “ruo”

Men ko Relḷap Rej Waḷoḷ ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷoḷ ilo Ānbwin

- Anōke circle ko kōn pinjel ak kōlar
- Ej kalōk tower ko kōn elōṃḷoḷ jān 6 block ko
- Ejeḷā tallōṃ
- Epidodo an ettōr
- Ejeḷā patōje baajkōl eo jilu neen (baajkōl 3-neen)
- Wanlōṃḷoḷ im wanlaḷtak ilo jikin uwe ko, juon ne ioon juon jikin uwe

- Ejjab mejeje kōmejeje ko repidodo mejeje
- Ejjab kōnnaan ilo jāntōj ko
- Ejjab reitok ṃan kōj
- Ejjab kōṃnaan ikkure ippān ajri ro jet ak kōn kein ikkure ko

Wãween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejũm eddõk im rũttołok

- Etal ñan group in ikkure ko ippãñ ajri eo nejũm ak jikin ko jet me ebar lõñ ajri ie, ñan rõjañe bwe en jeļã karõk an ippãñ ro jet.
- Jerbal ippãñ ajri eo nejũm ñan kõmadmõde apañ ak bũrablõm eo ñe ej inepata.
- Kõnnaan kõn eñjake ko an ajri eo nejũm Ñan waanjoñak, ba, “Ijeļã ke kwõj illu kõnke kwaar kadkad kake mõttan puzzle en.” Rõjañe ajri eo nejũm bwe en kwaļok eñjake ko an armej ilo bok ko
- Kõmman ruul ko im joñak ko ñan ajri eo nejũm, im kaᅇooj ļoori. Eļaññe ajri eo nejũm ej rube juon ruul, kõmman bwe en time out iumwin 30 second lok ñan 1 minit ilo juon jea ak ilo ruum en an. Nõbare ajri eo nejũm ñe ej ļoori ruul ko.
- Leļok kõmeļeļe ko ñan ajri eo nejũm me 2 ak 3 buñten ne ko ie. Ñan waanjoñak, “Etal ñan ruum en aᅇ im bõktok juuj im coat eo aᅇ.”
- Riit ñan ajri eo nejũm aolep raan. Kajjitõk ippãñ ajri eo nejũm bwe en jitõñļok ñan men ko ilo pija ko im ba en anõki naan ko kwõj ba.
- Leļok juon an ajri eo nejũm juon “box in an kõmman jermal” im ewõr pepa, kõlar ko, im bok in kõlar ko. Kõlar im pija lain im annañ ko ippãñ ajri eo nejũm.
- Ej ikkure kõn ikkure in kõppeaea. Kajjitõk ippãñ ajri eo nejũm bwe en kappok men ko ilo bok ko ak melan ᅇweo imõn me juon wõt kain.

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein rellap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

- Ikkure kõn ikkure in bõnbõn. Bõnbõn mōttan ko ilo ānb-winnid, jikin uwe ko, im men ko jet komij kōjerbali ak loi aolep raan.
- Jibwe pein ajri eo nejūm ilo amiro wanlõñļok im wanlallok ilo jikin uwe ko. Ñe emaroñ im epidodo an wanlõñļok im wanlallok, rōjañe bwe en kōjerbal kein dāpdep eo.
- Ikkure inabõj ippän ajri eo nejūm. Etal ñan juon park ak ilo juon iial in etetal ak hike. Kōtļok bwe ajri eo nejūm en anemkwōj im ikkure ilo an ejjeļok karōk in ikkure ko ej kōmmani.

Ajri Eo Nejũm ñe 4 an liõ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Eņņan ippãn kõņņani men ko rekããl ñane
- Ej ļapļok wõt an jeļã im lõñ kain an ikkure in ļõkõņ
- Ej bõro-kuk ippãn ajri ro jet
- Ej kõnnaan kõn ta eo eņņan ippãn im ta eo ej itoklimoin kake
- Ej kwaļok bwebwenato ko

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Ejeļã jet ruul in kõnono kajin, ãinwõt an jimwe an kõjerbal “eņņaan” im “kora”
- Emaroñ ba etan first name im last name
- Ej al kõn juon al ak ba juon poem ej keememeje ãinwõt “Itsy Bitsy Spider” ak “Wheels on the Bus”
- Ejeļã etan jet kõlar im jet nõmba

MÕKAJ IM EMŅAKÛT EĻAÑNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõņņani
- Epen an jeje ak jiña
- Emakoko in kõņņan an nuknuk, kiki, im kõjerbal jikin kõppojak eo

Böke bok jidikdik in ippam̄ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein rel̄ap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ñan kōtmāne kaki tokālik.

Men ko rel̄ap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok ikijeen kōjerbal kōmālij eo an im ļōmṃak (ekkatak, ļōmṃak, kōmadmōd būrablōm)

- Emejeje kōn ta in bōnbōn
- Ej jino mejeje ta in awa
- Ej jino mejeje ta in awa

Men ko Rel̄ap Rej Waļok ilo Mour an Ajri ilo An Makūt̄kūt̄/Eddōklok im Rūttoļok ilo Ānbwin

- Ej jiñaik juon armej me ewōr 2 ļok ñan 4 paat in ānbwinnin
- Ej kōjerbal jijāj
- Ej jino anōke jet capital leta
- Ej ikkure kōn board game im kaaj
- Ekkāke im jutak kōn juon ne iuṃwin 2 second
- Ekkā an maroñ bauri boṃļ eo ej kelok ñane

- Ejjab ļoor komejeje ko ewōr 3 paat ie
- Ejjab elļok ñan ajri ro jet ak ejjab uwaake armej ro rejjab pād ilo baamle eo an
- Ejaje kwaļok kake juon bwebwenato eaar roñ
- Ejako an jeļā kōṃṃani men ko eaar jeļā kōṃṃani

Wāween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejūm eddōk im rūttoļok

- Ikkure ļōkōṁ ippān ajri eo nejūm. Kōtļok bwe en e eo ej tōl komiro im kwōj anōke men eo ej kōṁṁane.
- Ba ñan ajri eo nejūm bwe en ikkure ļōkōṁ kōn juon iien ej pojak in waļok me emaroñ kōṁṁan bwe en ikkūmkūm, āinwōt etal ñan pre-school ak kiki ṁweo iṁṁōn jibwin ak jimṁaan.
- Leļok ñan ajri eo nejūm jokāālot ko repidodo ñane bwe en kōṁṁan an kāālot ilo iien ko komaroñ. Kōtļok bwe ajri eo nejūm en kāālot nuknuk eo ej tan kōnake, ikkure, ak ṁṁōñā ñan snack. Kōṁṁan bwe jokāālot ko ren 2 ak 3 wōt.
- Ilo iien ko ej etal in ikkure ippān ajri ro jet, kōtļok bwe ajri eo nejūm en make kōmadmōde apañ ak būrablōm ko an ippān ro mōttan, bōtab kwōn pād epaake ñan jipañ ñe aikuļ.
- Rōjañe ajri eo nejūm bwe en kōjerbal naan ko, leļok kein ikkure ko nejin ñan ro jet, kajojo ikkure kōn ikkure ko ro jet rej kāāloti.
- Leļok ñan ajri eo nejūm kein ikkure ko renaaj kōṁṁan bwe en ļōṁṁak ak pijaiķok men ko ilo ļōṁṁak eo an, āinwōt nuknuk in tōrre-ļab ko, set in kein kōmat ko, im block ko.
- Kōjerbal kilen kōnono im naan ko rejimwe ilo aṁ kōnnaan ñan ajri eo nejūm. Ijellokun aṁ ba “Mama ekōṁaan bwe kwōn itok ñan ije,” ba, “Ikōṁaan bwe kwōn itok ñan ije.”

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejüm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reļļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rüttoļok im ta ko ñan kõtmāne kaki tokālik.

- Kõjērbal naan rot kein “kajuon,” “karuo,” im “āliktata” ñe kwõj kõnnaan kõn men ko komij kõmmani aolep raan. Wāween in enaaj jipaņ ajri eo nejüm katak kõn wāween an men ko bõk jikier ilo iien ko.
- Bõk iien ñan uwaake kajjitõk ko an ajri eo nejüm ñe ej ba “ebaj et”. Eļaññe kojaje uwaak eo ñan kajjitõk eo an, ba “ļjaje”, ak jipaņ ajri eo nejüm pukõte uwaak eo ilo juon bok, ilo Internet, ak jān bar juon rütto.
- Ilo iien ko kwõj riit ippän ajri eo nejüm, peddo kajjitõk ippän bwe en ba ñan kwe ta eo eaar waļok ilo bwebwenato eo innem wõnmaanļok wõt.
- Ba eņan kõlar ko ilo bok eo, pija ko, im men ko ilo mweo iņõmi. Bwini men ko ekkā an loi, āinwõt nõmba in oran snack ko, jikin uwe ko, ak kein ikkure train ko.
- Katakin ajri eo nejüm bwe en ikkure kõn ikkure ko kõmmani inabõj āinwõt āni, ļoore leader eo, im duck, duck, goose.
- Kõjañe al eo eņman ippän ajri eo nejüm im tuuj ippän ajri eo nejüm. Komiro kajojo anõke kõl ko an doon.

Ajri Eo Nejũm ñe 5 An Iiõ

Kõnnaan ippãn taktõ eo an ajri eo nejũm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok im ta ko ñan kõtmãne kaki tokãlik.

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kobaļok ippãn armej ro jet/Eñjake im ļõmņak ko aer

- Ekõņaan kaņõņõņõik ro mõttan, Ekõņaan bwe en ãinwõt ro mõttan
- Eļapļok an maroñ errã ilo ruul ko
- Eņņan ippãn al, tuuj, im kõņņan kõl

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen Kajin/Kõnono

- Elukkuun alikkar an kõnnaan
- Ej bwebwenato kõn aolepen juon bwebwenato im kõjerbal likio in jãntõj ko
- Ej kõjerbal naan ko kõn ilju im jekļaj; ñan waanjoņak, “Bũbũ enaaj itok ñan ijin.”
- Ej kwaļok eat im atreej

Men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ikijjeen kõjerbal kõmãlij eo an im ļõmņak (ekkata, ļõmņak, kõmadmõd bũrablõm)

- Ej bwine men ko 10 ak lõñļok

MÕKAJ IM EMMAKÛT ELAÑNE AJRI EO NEJÛM:

- Ewõr iaan men ko reljap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rũttoļok ejjain kõņņani
- Ejjab kwaļok an lõñ kain an eñjake
- Ejjab uwaake armej, ak ej riabin wõt uwaak
- Ejako an jeļã kõņņani men ko eaar jeļã kõņņani

Bōke bok jidikdik in ippaṃ im kōnnaan ippān taktō eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktō in ajri kōn men kein relḷap rej waḷoḷ ilo mour an ajri ilo an rūttoḷoḷ me eṃōj an ajri eo nejūm tōpari im ta ko ḡan kōtmāne kaki tokālik.

- Emaroñ jiḡaiki juon armej me ewōr 6 paat in ānbwinnin
- Ej anōk pijaiki juon triangle im annaḡ ko jet
- Ejeḷā kōn men ko jej kōjerbali aolep raan, āinwōt jāān im ṃōñā

Men ko Relḷap Rej Waḷoḷ ilo Mour an Ajri ilo An Makūtkūt/Eddōklok im Rūttoḷoḷ ilo Ānbwin

- Ej jutak kōn juon ne iuṃwin 10 second ak aetokḷoḷ
- Ej kālōñkālaj; emaroñ bōlen kājooṃ men ko
- Emaroñ juḡaidi
- Ej kōjербal jibuun boḷoḷ im jibuun im jet iien bakkōk in ṃōñā
- Emaroñ make kōjербale jikin kōppojak eo
- Ej pittoto im tallōñ

- Ejaje ba etan first name im last name
- Ejaje jiḡa pija ko
- Ejaje brush e ḡiin, kwaḷe im kōmraiki pein, ak utūki nuknuk ko an makeloḷ iaan

Wāween komaroñ jipañ an niñniñ eo nejūm eddōk im rūttoḷok

- Wōnḡmaanḷok wōt im karōk iien ikkure ippān ajri ro jet, trip ḡan juon park, ak ippān group in ikkure ko. Leḷok ḡan ajri eo nejūm bwe en make kāālot ikkure rot en ikkure ippān ro mōttan kaki, im kōtḷok bwe ajri eo nejūm en make kōmadmōd apañ ak būrablōm ko.
- Ajri eo nejūm emaroñ jino akweele eok ak kōjerbal naan nana (kajje) āinwōt kein an eñjake ke emaroñ kōḡḡman men ḡan e make. Jab kaḡooj leḷok aḡ ḡan kain kōnnaan rot in, ijellokun leḷok jidik iien ḡan an time out. Ijellokun, nōbar ajri eo nejūm ḡe ej eḡḡan im jouj an kajjitōke men ko im ḡe kwōj ba “jaab” ej bōke ilo ineemḡan.
- Juon in iien eḡḡan ḡan kōnnaan ḡan ajri eo nejūm kōn an ro jet jibwe ilo wāween ko en jab waḷok jorrāān ḡane. Ejeleḷok juon ej aikuj jibwe “paat in ānbwinnin me an make” ijellokun wōt taktō ro ak nurse ro ilo iien kakōlkōl an taktō ak jinen im jemān ḡe rej karreoi ki ajri eo.
- Katakin ajri eo nejūm kōn atreej eo an im talboon nōḡba.
- Ilo iien eo kwōj riit ḡan ajri eo nejūm, kajjitōk ippān bwe en an-tooneḷok ta eo ej pojak in waḷok ilo bwebwenato eo.
- Rōjañe ajri eo nejūm bwe en “riit” ilo an lale pija ko im kōḡḡan an bwebwenato kaki.
- Jipañ ajri eo nejūm tallōñ ilo kein ettoto ko ilo jikin ikkure ko an ajri.
- Komiro ajri eo nejūm en etal im etetal, etal ḡan jikin ikkure ko ewōr men jej kappukōti me kar ḡooji ak scavenger hunt ilo bukōn eo aḡi ak ilo park eo, jipañe baajkōḷ kōn baajkōḷ ko ewōr aer neen ekkatak ḡan ajri (en kōnake juon helmet)

Kõnnaan ippän taktõ eo an ajri eo nejūm ilo aolep iien an taktõ kõn men kein reļļap rej waļok ilo mour an ajri ilo an rūttoļok im ta ko ñan kõtmāne kaki tokālik.

- Katakini ajri eo nejūm kõn iien āinwõt, jibboñ, raelep, jota, rainin, ilju im inne. Jino katakini kõn raan ko ilo juon wiik.
- Lale ta ko ajri eo nejūm ej itoklimo kaki ilo jukjukunpād eo aṃ. Ñan waanjoñak, eļaññe eṃṃan ippän ajri eo nejūm menin mour ko, etal ñan zoo eo ak petting farm. Etal ñan library eo ak Internet in katak kõn men kein.
- En aikuj wõr juon box in kõlar ej baj pād wõt ṃweo, pepa, uno, jijāj an ajri, im kein kõddāp. Rõjañe ajri eo nejūm bwe en jiña im kõṃṃan an jermal in pija im jiña im kõjerbal kein jiña im pija ko reoktak jån doon.
- Ikkure kõn kein ikkure ko me rej rõjañe ajri eo nejūm bwe en kõllaak men ko ippän doon.
- Katakini ajri eo nejūm kilen an kõṃṃane neen likļok im ṃaanļok ñe ej lijjidwaļok.

Kajjitōk ko ñan Taktō eo an Ajri Eo Nejūm

2 Allōñ

4 Allōñ

6 Allōñ

9 Allõñ

12 Allõñ

18 Allõñ

Kajjitōk ko ñan Taktō eo an Ajri Eo Nejūm

2 liō

3 liō

4 liō

5 liõ

Kõmeļeļe ko peij

Kõmeļeļe ko peij
